

haec enim facultas valet solum pro foro externo atque ad evitandas lites, quae necessario suborbiturae essent si dicta distinctio fieri deberet; at vero conscientiae nihil suffragatur; et beneficiati, sicut in vita ita etiam in morte, sub gravi providere debent ut superflua in usus pios semper erogentur. Hoc manifeste patet nedum ex natura rei, sed etiam quia, dum S. Sedes huiusmodi testandi facultatem beneficiatis concessit, semper apposuit clausulam: « iuxta « tamen propriae conscientiae dictamen ». Vide Scavini (II. 510) et Lugo (*De contract. XXIII. 104*).

938. Finem facio observando quod, si *nepotismus* (seu studium accumulandi capitalia pro consanguineis loco subveniendi pauperibus et consulendi cultui divino) fuit semper magna calamitas et maxima Ecclesiae plaga (quae forsitan causa fuit cur Deus notissimas et ingentissimas expoliationes permiserit), talis esset multo magis diebus nostris; ex una parte enim necessitas subveniendi pauperibus et consulendi cultui divino nunc magis magisque urget, et ex alia Clerus nunc valde plus quam antea indiget existimatione, veneratione, amore et fiducia populorum. Sed quomodo populi existimabunt, venerabuntur et amabunt Clerum, aut quomodo ad pia opera exequenda boni christifideles capitalia manibus clericorum tradendi fiduciam habebunt, si iam illos solum pro se ipsis suisque consanguineis avidos conspiciant? Profecto nihil aliud expectandum erit, nisi quod res magis magisque semper in peius ruant; aliae de reliquis bonis (quae adhuc Ecclesiae relinquuntur) expoliationes consummentur; Clerus a populo nihil amplius nisi irrisionem et despectum, obtineat; et sic Ecclesiastici non solum nequeant amplius erga consanguineos abundare, sed ne pro semetipsis quidem panem inveniant, dicente Domino (*Ezech. XXXIV*): « Vae pastoribus Israel... « Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum « de manu eorum, et cessare faciam eos ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos ».

PARS III.

DE ALIIS QUI PAROCHI NON SUNT, SED PRO CURA ET BONO ANIMARUM PLUS VEL MINUS LABORANT

CAPUT I.

Praemittuntur quaedam generalia.

939. I. Agendum est 1° De vicariis parochialibus. 2° De curatis, oeconomis, et coadiutoribus. 3° De capellanis hospitalium. 4° De simplicibus confessariis. 5° De confessariis monialium. 6° De concionatoribus. 7° De superioribus seminariis.

II. Antequam aliquod ex his officiis exerceri incipiat oportet 1° debitam habere illius existimationem, simulque sinceram voluntatem pro amore Dei et pro salute animarum illud adimplendi.

III. Maxime autem exigitur sanctitas et studium. De his recolenda sunt quae dixi supra (*n. 4-12 et 702*) et diffusiore sermone in *Casibus conscientiae an. 1891 (Cas. I. et III)*.

CAPUT II.

De vicariis parochialibus, seu de vice-parochis,
vel cooperantibus.

940. *Quaenam sunt obligationes vicarii parochialis?*
Ille auxilium fert parochi in administrandis sacramentis, in assistentia infirmis praestanda, in tradenda pueris doctrina christiana etc.; et proinde eiusdem munera sunt magna ex parte illa ipsa, quae ad parochum spectant. Attamen circa illius officium aliquid in particulari notari debet; imo nonnullae obligationes sunt ei prorsus speciales.

941. *Quid notandum in particulari circa officium vicarii parochialis?* Officium istud non aegro animo, sed libenter suscipi et expleri debet; magnas enim habet utilitates. Prima consistit in magno merito apud Deum; quum enim hoc officium valde laboriosum esse soleat, quo magis laboriosum, eo magis meritorium erit. Secunda consistit in scientia practica quae acquiritur; aliud enim est addiscere in scholis, et aliud in actu practico versari; et exercitium practicum, sub directione parochi maiorem scientiam et experientiam habentis, theoriae lacunis bene supplet, et efficit ut iuvenis sacerdos errores declinet magnamque promptitudinem in casibus occurrentibus acquirat; unde, si postea ad paroeciam regendam eligatur, non erunt ab eo timendi illi errores, in quos alii inexperti (quamvis forte doctiores) inciderent. Episcopi et Examinatores synodales id sedulo notent.

942. *Quasnam habet vicarius parochialis obligationes non communes parochi, sed prorsus speciales?*

I. Ille parochum suum sincere diligere debet. Hinc eiusdem defectus occultet, bonasque qualitates laudet. Illius agendi rationem nunquam apud alios reprehendat; et, si parochianus aliquis de parochi obmurmuret, acriter illum corrigat. De stipendio, de victu, de rebus familiaribus, aut

de aliqua offensa recepta, coram aliis lamenta non moveat; sed parochi ipsi ea declaret quae tolerare non potest. Non propriam sed parochi sui laudem quaerat, eiusque partes semper (quantum potest) tueatur; et solertissime caveat ne cum parochi inimicis familiaritatem ineat, eorumque agendi rationem approbet.

II. Dependere debet a parochi. Hinc, praeter officia sibi commissa, nihil faciat quin prius parochi ipsius licentiam obtinuerit, neque ad ullam mutationem procedat sine illius consensu libenter concessio. Parochi autem monitis et correctionibus non iam indignetur, sed bono animo acquiescat. Uno verbo humilitas, proprii iudicii atque voluntatis abnegatio, et obedientia perfecta, sunt virtutes ei quam maxime necessariae.

III. Debet esse secretus. Hinc de rebus, quas parochus confidenter ei patefecit, nihil cum familiaribus aut extraneis dicat. Illa etiam quae domi accidunt secreta servet.

IV. Debet non solum de statu infirmorum parochum certiore reddere, sed etiam ei significare quidquid acciderit vel didicerit, quod paroeciae regimini deservire possit.

V. Debet in domo parochiali bene se gerere. Hinc rebus familiaribus et domesticae oeconomiae (nisi ex parochi commissione) non se ingerat. Cum famulis suum gradum servet, sed eos despectui non habeat. Si forte in domo parochiali foeminae iuvenes adsint, firmissimus sit in nulla familiaritate cum ipsis ineunda. Eas poenitentes stabiles habere declinet; earumque spiritualem directionem non acceptet, nisi necessitas id suadeat, quo casu cautissime procedat, et extra confessionale in dandis consiliis spiritualibus cum ipsis (remotis arbitris) non immoretur.

VI. Denique patientiam adhibeat; nec facile cogitet de parochi deserendo propter defectus, cruces, et incommoda; ex una parte enim haec plus vel minus ubique reperiuntur, possentque alibi esse maiora; et ex alia parte mutationes huiusce generis modo valde notabili dicitur

excitare, et tam ei quam parochi praeiudicium inferre solent. Hinc bona regula est ut tunc solum discedat, quando officium magis momentosum ei se praesentet, et Episcopus exoptet, vel saltem libenter consentiat, ut illud acceptet.

943. *Quid de facultatibus vicarii parochialis?*

I. Diversitas esse potest non solum iuxta ea quae parochus expresse illi concesserit, vel sibi reservaverit, sed etiam iuxta diversa locorum consuetudines. Ubi vicarii mittuntur ab Episcopo, censentur delegati ad universitatem causarum, ut dixi (n. 443 IV).

II. Certe in Gallia vicarii parochiales ex consuetudine habent facultatem dispensandi, in rebus frequentioribus et minutoribus, personas particulares (sicut parochi), teste Bouix (*Da Par. Apo. I. § IV. q. 4*); imo dicit S. Liguorius (*III. n. 1032. 3*) consuetudinem istam esse generalem, nisi parochi expresse repugnent.

III. Quoad matrimonium, vide dicta (n. cit. 443 IV. VII.)

944. *Quid si vicarius in Ecclesia subsidiaria resideat?* Tunc adsunt differentiae quoad onera et quoad iura.

Quoad onera, omnibus parochi oneribus gravatur, unde etiam ad praedicandum, invigilandum, corrigendum etc. tenetur.

Quoad iura, videndum quid parochus sibi reservaverit. Differentiae etiam possunt esse quoad canonicam electionem et remotionem.

CAPUT III.

De oeconomio in spiritualibus, de curato, et de coadiutore.

945. *Quid de oeconomio in spiritualibus?* Oeconomus in spiritualibus ab Episcopo praeficitur parochiae sive vacanti sive habenti parochum suspensum vel diu absentem vel iam prorsus inhabilem. Ille tamquam parochus consideratur; et proinde eiusdem officium et iurisdictio ad omnia munia parochialia (in divinis) extenderetur, quamvis ad nu-

tum Episcopi ipsius amovibilis esset. Ad minus autem tamquam delegatus, ad universitatem causarum potest alium subdelegare sibi substituire, officium suum non solum in parte, sed etiam (nisi obstet Episcopus) in toto ad tempus ei committendo. Ita S. C. C. (*14 Sept. 1874* apud Acta VIII. 129 et seq.).

946. *Quid de curato?* Curatus, ut dixi supra (n. 880), eligitur a parochi habituali et approbatur ab Episcopo. Ad instar veri parochi plena iurisdictione gaudet, et curam exercet nomine proprio atque independenter prorsus a parochi habituali, qui in officio curae se ingerere nequit. Ille quoque (ut supra) alium subdelegare potest.

947. *Quid de coadiutore?*

I. Ille parochi (coadiuto) seni quidem aut infirmo, sed plus minusque adhuc per se curam exercere valenti, a Summo Pontifice si sit cum iure successionis (ut dixi supra n. 880), et si sit absque iure successionis ab Episcopo adsignatur; et proinde iurisdictio non a parochi sed a S. Sede vel ab Episcopo recipit.

II. Quibus limitibus haec iurisdictio circumscripta sit, ex verbis litterarum Apostolicarum vel ex decreto Episcopi colligendum erit.

III. De iure communi quaedam excepta subintelliguntur, et speciatim ne coadiutor maioris momenti negotia sine licentia coadiuti (qui interpellari possit) aggrediatur (*Zitelli Appar. I. II. v. app.*).

IV. Caeterum coadiutor 1° Ius habet ne coadiutus alterius sacerdotis opera ad suas vices fungendas utatur; si enim auxilio indigeat, coadiutore suo uti debet. 2° Quum coadiuti iurisdictio nullatenus cesset aut imminuatur (intellige nisi in re aliqua suspensus fuisset), coadiutor se ingerere nequit in iis, quae coadiutus per se ipsum perficere velit. Cf. Vecchiotti (*I. § 76*).

CAPUT IV.

De capellanis hospitalium.

948. Quoad capellanos hospitalium notanda sunt praecipue sequentia.

I. Eorum officium est valde momentosum; agitur enim de infirmis quorum plurimi diem supremum obituri sunt, atque adeo versabuntur in momento a quo pendet aeternitas. Casus, tum suapte natura tum propter angustiam temporis, difficiles erunt frequentes. Adde speciales horum temporum difficultates propter multos male dispositos, impios sacramenta recusantes etc.

II. Maxime oportet ut capellanus existimatione gaudeat, seque tum infirmis, tum medicis, tum superioribus, tum inservientibus etc. benevisum reddat.

III. Speciatim quoad infirmos, virorum benevolentiam, omni quo poterit modo, sibi conciliet; et in illorum magis quam in mulierum aulis se praesentet, summamque semper cum mulieribus prudentiam, modestiam, et cautelam adhibeat.

IV. Quum in magnis hospitalibus diebus dominicis aliisque festis de praecepto semper adesse soleant infirmi qui libenter SS.iam Eucharistiam recipiunt, curandum ut die antecedenti cum bona confessione (vocando etiam alium sacerdotem sive saecularem sive regularem) se disponant.

V. Si persona infirma ex una parte versetur in periculo mortis et alia censenda sit indisposita ad recipienda sacramenta, si indispositio praesumi debeat facile vincibilis (prout in mulieribus et catholicis practicantibus contingere solet), tunc ordinarie sufficiunt media consueta, sumendo occasionem communionis aliorum infirmorum et dicendo adventurum esse talem vel talem sacerdotem apud quem infirmi confiteri solent, vel curando ut monialis, aut inserviens, aut aliquis de familia infirmi ipsius illum ad sacramenta recipienda inducat.

VI. Magna difficultas intervenire potest propter socios impios et sectarios, qui forte ad finem impediendi receptionem sacramentorum moribundum nunquam deserant. In hoc casu recurrendum est ad illius parochum; unica enim spes esset si aliquae personae de eiusdem familia moribundum ipsum die et nocte assisterent, multo magis si insuper medicus (capellano benevolus et praetextu consulendi eiusdem saluti) vetaret ne alii ad illum accederent.

Alia magna difficultas oriri solet ex respectu humano, contra quem cautelae esse possent sequentes. 1° Procurare ut iussu medici infirmus deportetur ad cubiculum, ubi solus remaneat. Si autem hoc obtineri nequiret, et prope illum essent alii infirmi coram quibus non auderet cum sacerdote loqui, videndum an ei vel illis locus mutari posset. 2° Expediret etiam ut capellanus vel nullatenus vel raro vel obiter ad illum accederet, curando ut a moniali aut ab aliqua alia persona ad sacramenta recipienda disponeretur.

CAPUT V.

De confessariis.

949. *Quenam scopum sibi praefigere debent confessarii ut recte suo munere fungantur?* Debent sibi praefigere scopum obtinendi non solum dispositionem praesentem sed etiam emendationem futuram, iuxta illud summi momenti effatum: *Nemo ad te accedat qui non recedat melior.*

Poenitentes fere omnes de emendatione serio solliciti minime sunt. Redeunt semper cum iisdem peccatis: in tentationibus et occurrente occasione semper cadunt eodem modo, eademque facilitate: lapsuum numerum (etsi iam quadraginta, quinquaginta, sexaginta etc. aetatis annos habeant) nunquam diminuunt; et saepe lapsus adaugent, atque consuetis peccatis alia quoque superaddunt. Imo plu-